

Zasedanje generalne skupščine Združenih narodov v Parizu

Predsednik francoske republike pozdravil delegate. Amerika podprla mirovni načrt za Palestino. Druga seja zunanjih ministrov zapadnih držav

Pariz, 22. sept.—Tretje, letno zasedanje generalne skupščine Združenih narodov se je pričelo v palači Chaillot v atmosferi mračnosti, negotovosti in dvoma. Izgleda ni, da se bo kriza v odnosih med Sovjetsko unijo, Ameriko, Veliko Britanijo in Francijo ublažila. Vincent Auriol, socialist in predsednik francoske republike, je pozdravil delegate iz 58 držav, ki so članice Združenih narodov. Dejal je, da po treh letih končanja sovražnosti se svet ni pomiril.

Dr. Herbert Evatt, podpredsednik avstralske vlade, je bil izvoljen za predsednika skupščine. Paul Spaak, belgijski premier, pa za načelnika političnega odbora. Evatt je bil načelnik odbora skupščine, ki je odobrila načrt glede razkosanja Palestine na dve državi zadnje jeseni.

Situacija v Palestini je zasenčila vsa druga vprašanja, ki so pred skupščino. Amerika je podprla mirovni načrt za Palestino, katerega je sestavil švedski grof Folke Bernadotte, ki je bil zadnji petek zavratno umorjen v Jeruzalemu. Grof je bil posredovalec Združenih narodov v konfliktu med židi in Arabci v Palestini. Žrtve atentata je bil tudi francoski polkovnik Andre Serret, pomočnik Bernadotte. Ameriški državni tajnik George C. Marshall je dejal:

„Mnenje moje vlade je, da je načrt praktičen in izvedljiv. Upam, da ga bo generalna skupščina odobrila. Tvoril naj bi podlago miru v Palestini. Palestinski problem je bil predmet debat v preteklosti in še ni rešen. Upam, da se vsi zavedamo resnosti problema in da ga je treba rešiti v interesu svetovnega občestva.“

Trygve Lie, generalni tajnik Združenih narodov, je v kratkem govoru pred člani skupščine povečeval grofa Bernadotte. Opozoril jih je, da je umor grofa in francoskega polkovnika

Izgon Jugoslovancev iz Čehoslovakije

Konec prijateljske kooperacije med državama

Praga, Čehoslovakija, 22. sept.—Čehoslovakija je naznanila, da bo deportirala 2.800 mladih Jugoslovancev, ki so pohajali strokovne šole v deželi. Naznanilo pomeni konec prijateljske kooperacije med Čehoslovakijo in Jugoslavijo.

Gladi Jugoslovanci so prišli v Čehoslovakijo, da se izurijo in izvežbajo za rekonstrukcijo in industrializacijo v vojni razdejani in opustošeni Jugoslaviji. Povabila jih je čehoslovaska vlada.

Masna deportacija je zaključila stavke, izgrede in demonstracije, katere je sprožila Kominforma z obzidbo maršala Tita in drugih voditeljev jugoslovanske komunistične stranke. Gladi Jugoslovanci so zasedli štiri vlake, dva v Mikulovu v južni Čehoslovakiji in dva v Dublincu v bližini Pragi, ki so jih odpeljali domov. Oni, ki so podprli Kominformo proti maršalu Titu, bodo lahko ostali v Čehoslovakiji. Če hi in Jugoslovanci trdijo, da je nekaj fantov v tej kategoriji.

Javnost je bila informirana o trenju 10. septembra, ko je policija aretirala 20 Jugoslovancev v Čakovici, predmestju Pragi.

„Rdeči dekan“ bo obiskal Ameriko

Svaril bo ljudstvo pred vojno

London, 22. sept.—Dr. Hewlett Johnson, ki je označen kot „canterburški rdeči dekan“, je naznanil, da bo obiskal Ameriko in posvaril ljudstvo tamkaj, „da bo 300.000.000 ljudi stalo proti zapadu, ako bo izbruhnila nova vojna.“

Dr. Johnson je razkril, da je sprejel drugo povabilo, naj obišče Ameriko. Odpotoval bo v Ameriko v prvih dneh novembra. Na vprašanje, ali ima mržnje do Američanov, ker je ameriški generalni konzul v Londonu zavrnil prvo njegovo prošnjo za dovoljenje obiska Amerike, je odgovoril:

„Mržnje nimam. Jaz sem človek miru. Zakaj naj bi se jezil in godrnjal?“

Dekan je imel razgovor s časniki v uradu lista Daily Worker, glasila britske komunistične stranke. On je svetovalec članov uredniškega štaba lista. Johnson je nedavno obiskal šest držav v sovjetski sferi vpliva—Poljsko, Čehoslovakijo, Ogrsko, Rumunijo, Bolgarijo in Jugoslavijo.

Voditelji komunističnih strank v Moskvi?

Washington, D. C., 22. sept.—Med diplomati v Washingtonu prevladuje mnenje, da je Rusija pozvala voditelje komunističnih strank v vzhodnih evropskih državah na konferenco v Moskvi. Možnost je, da bodo imeli razgovore z ruskim zunanjim ministrom Molotovom. V Moskvi so baje Klement Gottwald, predsednik Čehoslovakije; Ana Pauker, rumunska zunanja ministrica; Jurij Dimitrov, bolgarski premier, in Mathew Rakosi, podpredsednik ogrske vlade.

Grški gerilci napadli ameriške naprave

Atene, Grčija, 22. sept.—Grške gerilske sile so napadle ameriške naprave v bližini Larise, ugrabile 50 delavcev in povzročile škodo \$100.000. Raztrgale so ameriško zastavo, uničile tri uradniške poslopja, bolnišnico in razdejale 16 motornih vozil. En grški delavec je bil ubit.

ti plače tudi operatorjem in pisarniškim delavcem za štiri dolarje na teden.

UNIJA VOZNIKOV NEUTRALNA V VOLILNI KAMPANJI

Indianapolis, Ind.—(FP)—Mednarodna unija voznikov, vključena v Ameriški delavski federaciji, je zavrgla načrt glede sklicanja konference o politični akciji in bo nevtralna v volilni kampanji. To je razkril Daniel J. Tobin, njen predsednik, v glasilu unije.

Tobin pravi, da je bil na seji članov izvršnega odbora glasno sprejet zaključek, da se politična akcija prepusti krajevnim postojankam in posameznim članom. Ti bodo lahko podpirali „prijatelje delavcev“ med kandidati demokratske in republikanske stranke.

Edino priporočilo članov izvršnega odbora unije voznikov, ki je največja v ADF, je, naj krajevne postojanke mobilizirajo vsa razpoložljiva sredstva za poraz kongresnikov in senatorjev, ki so glasovali za

Domače vesti

Chicago.—Glavni urad SNPJ so 21. sept. obiskali: Anton Ogrin in žena ter Cyril Kunstelj in žena iz Clevelanda, Vinko Pink ter J. Zelenc in žena iz Waukegana, Ill.

Nova grobova v Penai

Washington, Pa.—Tukaj je umrl John Jereb, član društva 259 SNPJ, star 66 let, doma iz Rovt pri Logatcu, Notranjsko. Član jednote je bil od 1911. V Ameriki zapušča ženo, hčer in brata.

Sharon, Pa.—Dne 14. sept. je umrl Joe Kramar, doma iz Iškavasi pri Igu, član Samostojnega društva v Girardu, O. Zapušča sina in brata.

Nov grob v New Yorku

Brooklyn, N. Y.—Dne 20. sept. je naglo umrl Josip Bizjak, star 48 let, doma iz Brda pri Sežani, Primorje. Zapušča ženo, sina, dve hčeri in več drugih sorodnikov.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Po dolgi bolezni je v Collinwoodu umrl John Potočnik, star 56 let, doma od Sv. Valburga, fara Smlednik, Gorenjsko, v Ameriki 36 let, član WOW. Zapušča ženo, sina, poročeno hčer Mary Hitty, štiri vnuke in brata Matta, v starem kraju pa brata in sestro.—V bolnišnici je umrla Johana Mestick iz Collinwooda, rojena Mohar, stara 72 let, doma iz Zamosteca pri Sodražici, v Ameriki 42 let. Zapušča sina, hčer in več sorodnikov, v starem kraju pa brata. Truplo je bilo prepeljano v Elkins, W. Va., kjer je bilo pokopano poleg moža, ki je umrl leta 1943.

Zakon proti piketiranju neustaven

Rudarska unija tirala zadevo pred sodišče

Pittsburgh, Pa.—(FP)—Okrajni sodnik George H. Rowley je odločil, da zakon proti piketiranju, ki je bil sprejet lani v državnih zbornici, ni ustaven. Dejal je, da država nima pravice do prepovedi piketiranja, da zakon krši pravico do govora, katero garantira prvi amendment federalne ustave in podpira štirinajsti amendment.

Odločitev se nanaša na slučaj piketiranja dveh premogovnikov I. E. Coyer Coal Co. v okraju Mercer. Zadevo je tirala pred sodišče rudarska unija UMW, ki je zakon stopil v veljavo 1. septembra lanskega leta.

V preizkušnji ustavnosti zakona so se štirje organizatorji rudarske unije pridružili piketom pred premogovnikom omenjene kompanije, ko ni hotela obnoviti pogodbe z unijo. Kompanija se je potem obrnila do državnega delavskega odbora, ki je podal razsodbo, da je piketiranje kršenje zakona.

Samuel Krimsly, odvetnik rudarske unije, je vložil priziv proti razsodbi pri sodišču v okraju Mercer. Državni delavski odbor je zahteval od sodišča, naj proglasi njegovo odredbo proti piketiranju za veljavno, dočim je Krimsly zahteval preklic odredbe.

Gotovo je, da bo kompanija vložila priziv proti odločitvi sodnika Rowleyja pri vrhovnem državnem sodišču. Slučaj je splošne važnosti, ker je več držav sledilo Pennsylvaniji in sprejelo slične zakone proti piketiranju.

Rusija za odpoklic čet iz Nemčije

Amerika gradi letališče v francoskem predelu

Berlin, 22. sept.—Sovjeti so sugerirali odpoklic vseh okupacijskih čet iz Nemčije in poudarili, da Rusija lahko odpokliče svoje vojake v enem letu po podpisu nemške mirovne pogodbe. Sugestijo so objavili nemški listi, ki izhajajo v sovjetski okupacijski coni.

Predsedstvo vrhovnega sovjeta (parlament) je prej naznanilo, da bo Rusija odpoklicala svoje čete iz severne Koreje. Evakuacija se bo pričela prihodnji mesec in bo dovršena do 1. januarja prihodnjega leta.

List ruske armade Taegliche Rundschau je objavil uvodnik s sugestijo glede odpoklica vseh okupacijskih čet iz Nemčije na prvi strani. Naglasil je, da Sovjetska unija v Koreji, kakor v Nemčiji, upošteva narodne interese ljudstva. Ponovil je trditve, da hoče Amerika narediti iz okupacijskih con v Nemčiji in Koreji kolonije.

Nemški listi, izhajajoči v sovjetskem predelu Berlina, so bili na prodaj v berlinskih predelih zapadnih držav. Znamenja so, da bo prodajanje ustavljeno, ako se bodo navali na razpečevalce nemških listov v sovjetskem predelu nadaljevali.

Amerika gradi letališče v francoskem predelu Berlina. Polkovnik Reginald Whitaker, glavni ameriški vojaški inženir, je dejal, da je 6.000 delavcev upošlenih pri gradnji letališča. Amerika in Velika Britanija bosta imeli tri letališča in letalsko bazo ob jezeru Wannsee.

Orkan povzročil veliko škodo v Floridi

Miami, Fla., 23. sept.—Orkan je zadel to in druga mesta v Floridi. Pridrval je iz Key Westa, kjer je drvel z brzino 125 milj na uro. Dve osebi sta bili ubiti v Miamiu. Orkan je uničil citronske nasade in povzročil veliko škodo. Nekatere ceste v Miamiu so pod vodo.

Konec stavke oljnih delavcev napovedan

San Francisco, Cal., 22. sept.—Konec stavke 16.000 oljnih delavcev v Californiji je bil napovedan. Stavka je zavrla produkcijo olja. Pogajanja med unijo oljnih delavcev in kompanijami so bila obnovljena in pričakuje se dosega sporazuma.

PROGRESIVCI V MICHIGANU SPREJELI PLATFORMO, IMENOVALI KANDIDATE

Detroit, Mich.—(FP)—Progressivna stranka je na svoji konvenciji sprejela platformo in imenovala kandidate v soglasju z državnim zakonom, ki velja za nove stranke. Konvencija je predsedoval Maurice Sugar, bivši pravni svetovalec unije združenih avtnih delavcev CIO.

Henry A. Wallace je bil nominiran za predsedniškega kandidata stranke, senator Glen H. Taylor pa za podpredsedniškega kandidata, kakor tudi elektorji. Nominiran ni bil kandidat za governorja in podgovernorja. Stranka bo podpirala Mennena Williamsa, demokrata in kandidata za governorja, ki ima oporo pri unijah.

Imenovali ni kandidatov proti sedanjim demokratskim kongresnikom in bivšim kongresnikom, ki so bili nominirani pri primarnih volitvah 14. septembra, imenovala pa je kandidate za državne senatorje in poslance. Med temi je Percy Llewellyn, bivši član izvršnega odbora avtne unije.

Ameriški nameni na Japonskem razkriti

Dežela naj bi postala zaščitna stena proti komunizmu

Tokio, 22. sept.—Japonska javnost je bila informirana, da se je Amerika odločila za rehabilitacijo Japonske, ker hoče, da postane zaščitna stena proti širjenju komunizma v Aziji. To mnenje so doslej izražali le posamezniki, zdaj pa je dobilo odmev v japonskem tisku.

List Keizai Shimpō pravi med drugim:

„Ameriška vlada se je odločila za ekonomsko in politično rehabilitacijo Japonske, da postane dežela zaščitna stena proti

Meja med Nemčijo in Poljsko ostane

Ruski polkovnik posvaril Nemce

Berlin, 22. sept.—Ruski polkovnik Sergej Tulpanov je dejal, da bo sedanja meja med Poljsko in Nemčijo ostala. Svoje izjavo je zлил mrzel curek vode na upanje Nemcev, da jim bo ozemlje, katero je dobila Poljska na podlagi v Potsdamu sklenjenega dogovora, vrnjeno.

Tulpanov je posvaril Nemce pred iredentistično propagando. Svarilo je nov dokaz, da bo Sovjetska unija vodila odločno opozicijo proti preureditvi sedanje meje med Poljsko in Nemčijo. Poljska je dobila nemške pokrajine na podlagi potsdamskega dogovora.

Opazovalci pravijo, da je izjava polkovnika Tulpanova zagotovilo Poljakom, da ne bo Rusija sklenila nobene kupčije z Nemci glede preureditve meje. Tulpanov je direktor oddelka za politične zadeve v sovjetski vojaški administraciji. On je nastopil na kongresu nemških krščanskih demokratov v Erfurtu.

„Vzhodna meja Nemčije je bila določena in začrtana v Potsdamu“, je dejal. „Ta meja ne bo spremenjena.“

Židovska teroristična grupa se podala

Tel Aviv, Izrael, 22. sept.—Ir-gun Zvai Leumi, židovska teroristična organizacija, se je podala in sprejela ultimat izraelske vlade. Ultimat zahteva razpustitev organizacije in izročitev orožja izraelski armadi.

PROGRESIVCI V MICHIGANU SPREJELI PLATFORMO, IMENOVALI KANDIDATE

Robert Barrows iz Detroita je bila nominirana za državno tajnico, John Zarembo za državnega blagajnika, Ernest Goodman, pravni svetovalec unije transportnih delavcev CIO, pa za državnega pravdnika.

Platforma progresivne stranke vključuje težnje delavcev in farmerjev. Stranka se je izrekla za starostno pokojnino sto dolarjev na mesec in minimalno plačo dolar na uro. Platforma pravi, da velika trojica v avtni industriji (General Motors, Chrysler in Ford) zlorablja svojo moč v razbijanju ljudskih organizacij in potiska deželo na rob prepada depresije, vojne in fašizma. Sestavljen je bil program civilnih pravic in vključen v platformo.

Stranka je obsodila rasne diskriminacije in osvojila vzgojni program. Wallace je poslal konvenciji telegram z deklaracijo, „da je ljudska stranka najboljša garancija proti depresiji in vojni.“

komunizmu in sovjetskemu totalitarizmu v Aziji. Očitno je, da provizije nove japonske ustave, katero so sestavili Američani, ne bodo dolgo v veljavi. Provizije prepovedujejo vzdrževanje japonske oborožene sile.“

Članek s slično vsebino je objavil list Fujin Kuron. „Amerika“, pravi članek, „želi, da Japonska kmalu postane politično, ekonomsko in duhovno neodvisna. Kot taka bo tvorila trdnjavo proti komunizmu.“

Rusija zasleduje druge namene. Proces demokratizacije Japonske skuša usmeriti v tok proletarske revolucije. Storila bo vse, da zavleče sklenitev mirovne pogodbe. Rusija ima oporo pri japonskih komunistih in drugih levicarijih.“

Očituje se bojazen, da bi bil izbruh vojne med Ameriko in Sovjetsko unijo usoden za Japonsko. To bojazen izraža uvodnik v listu Toru.

„Ako ne bo svetovni mir ohranjen“, pravi uvodnik, „ni upanja za obstoj Japonske kot države. V slučaju izbruha vojne med Ameriko in Rusijo bo Japonska postala atomsko bojišče. Posledica bo uničenje japonskega plemena.“

Francoski komunisti za razpis volitev

Pritisk na koalicijsko vlado

Paris, 22. sept.—Komunisti so povečali pritisk na koalicijsko vlado, katere predsednik je Henri Queuille, z zahtevo, naj razpiše občinske volitve. Poteza je pretresla ne samo vlado, temveč tudi narodno skupščino.

Vlada je pod pritiskom inflacije in zahtev delavcev za zvišanje plače. Občinske volitve so bile prvotno določene za prihodnji mesec. Narodna skupščina se je izrekla za odložitve volitev pred nekaj tedni. Komunisti so se vzdržali glasovanja.

General Charles de Gaulle, vodja desničarske stranke, je kritiziral socialiste in ljudske republikance, ker so se izrekli za odložitve občinskih volitev. Njegova stranka je zmagala pri občinskih volitvah lanskega leta.

Zahteva komunistov je politična poteza. Potisnila je v zagato vlado, socialiste in republikance, ki so odobrili vladni program novih davkov. Program je že našel na odpor ljudstva.

Premier Queuille bo sklical sejo članov kabineta, na kateri bodo razpravljali o zahtevi komunistov. Izgleda, da jo bodo zavrnili. Delavski nepokoj v več krajih dežele se nadaljuje in dela pregrevane vladi. Komunistične in nekomunistične unije so zapretele z oklemin stavke. Uni je zahtevajo drugičnega doklade in protestirajo proti navijanju cen.

Grški gerilci napadajo mesto

Atene, Grčija, 22. sept.—Poročila dokazujejo, da grška monarhistična armada dobiva udarce. Gerilske sile napadajo mesto Kastorijo. V grški armadi so ameriški vojaški častniki.

Cripps na poti v Kanado

London, 22. sept.—Finančni minister Stafford Cripps je odletel iz Londona v Kanado. On bo imel razgovore s kanadskimi voditelji o finančnih problemih. Cripps bo obiskal tudi Washington.

PROSVETA

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdržene drave (Ivan Chicago) in Kanada \$8.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$9.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inosestvo \$11.00. Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$9.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

K zborovanju Združenih narodov

Prihodnji mesec bo tri leta, odkar je bila ustanovljena Organizacija združenih narodov v San Franciscu. Tri leta je kratka doba, vendar pa se človeku zdi, da je od ustanovitve konference Z. N. potekla že cela večnost. To brez dvoma iz razloga, ker je šel svet od takrat skozi velike viharje v obliki mrzle vojne med bivšimi zavezniki. Ta vojna se stopnjuje od leta do leta, skoro od meseca do meseca in njen konec še ni na vidiku. Dali jo bo človeštvo prebredo brez nove katastrofe, je v naročju bogov, predvsem odvisno od Amerike in Rusije, v resnici od njenih vladajočih krogov. Kljub vsej vojni propagandi si tudi ljudstvo te dežele ne želi nove vojne, še manj pa v Evropi in Rusiji, toda ljudstva o tem ne odločajo, marveč vladajoče kaste in klike. To velja tako za Ameriko kakor za Rusijo ali katero koli deželo. Kdor ima v rokah propagando, tisti tudi odloča in usmerja tako zvano javno mnenje.

V znamenju mrzle vojne se bo vršilo tudi tekoče zborovanje generalne skupščine Z. N., ki se je pričelo zadnji torek v Parizu. Nad njim visi ne samo tako znana berlinska kriza, marveč tudi cela veriga drugih konfliktov. Na dnevnem redu je 58 točk — toliko kolikor je članic Z. N. Večina vseh točk so sporne, kar pomeni, da bi se zborovanje skupščine lahko zavleklo leto dni predno bi jih mogli diplomati obdelati. V dveh mesecih, kolikor časa ima trajati zasedanje, jim ne bodo kos, to zlasti ne, ako se začnejo pripravati o Berlinu, o Nemčiji. In kakor poročajo razni novinarji, je ta možnost velika, ker so pogajanja med Mosko in zapadnimi silami nasledila na čeri.

★

Če se zmrzla vojna ne razpoči v novo svetovno katastrofo, ki bo usodna zlasti za vso tako zvano zapadno civilizacijo, je možnost, da se bodo Združeni narodi razvili v efektivno svetovno organizacijo za izravnavanje mednarodnih konfliktov in reševanje mednarodnih problemov v smeri kooperacije in sožitja narodov. Svoj viharji krst je organizacija do danes v resnici bolje prebolela in preživela kakor je kazalo lani in pozneje, ko se je začela razvijati palestinska kriza.

V tej krizi se je ta mednarodni tribunal v resnici bolje izkazal kakor je bilo pričakovati. S posredovanjem in pod pritiskom Z. N. je bila v Palestini dvakrat ustavljena vojna med Židi in Arabci, kar še samo na sebi upravičuje obstoj Z. N. Če bi ne bilo te organizacije, bi morda še danes divjala vojna v Palestini ali pa zajela še večji krog. Pod pritiskom Varnostnega sveta je bila Anglija končno prisiljena ustaviti pošiljanje orožja Arabcem, nakar je padel tudi greben Arabski ligi in je bila pripravljena na ustavitve vojne. V to so Arabce sicer prisilili z orožjem tudi palestinski Žide, ki so se uspešno branili in bili bolj v ofenzivi nego v defenzivi.

V tem konfliktu je igral važno vlogo švedski grof Bernadotte, ki je bil zadnji teden umorjen v Jeruzalemu kakor tudi njegov pomočnik francoski polkovnik Serrot. Kakor vse kaže, so ga umorili židovski teroristi "domovinske fronte" — skupina, ki se je odcepila od Sternsove grupe. Umorili so ga zato, češ da je deloval v interesu Anglije. Ta zločin je težak udarec za vse palestinske Žide, in to še zlasti, ker je bil izvršen tik pred zasedanjem generalne skupščine Z. N., ki se bo ponovno počela s palestinskim vprašanjem. Dosegel pa je to, da se je izraelska vlada odločila, da bo zatrila vse teroristične skupine židovskih nacionalistov, ki so operirali s svojimi oboroženimi silami. K sreči je grof Bernadotte še pred smrtjo pripravil svoje poročilo za Z. N., tako da bo zdaj generalna skupščina imela konkretna priporočila pred seboj.

Kakor vse kaže, se je z novo situacijo: z ustanovitvijo židovske države zdaj sprijaznila tudi Arabska liga, zveza arabskih fevdalističnih poglavarjev. To je razvidno iz tega, ker se je zadnje dni izrekla za ustanovitev svoje vlade v arabskem delu Palestine. Možnost je torej, da bo ta spor izravnal brez nadaljnjih oboroženih konfliktov, in to še posebno, ako generalna skupščina ustanovi policijsko silo Z. N., kakor priporoča glavni tajnik Trygve Lie in jo pošlje v Jeruzalem.

★

Toda Združeni narodi se ne bavijo samo s političnimi konflikti, marveč je na delu cela veriga komisij in ustanov, ki se pečujejo z raznimi mednarodnimi problemi gospodarske, socialne, znanstvene in kulturne vsebine in o katerih dnevni tisk le malo poroča. Na teh področjih je delovanje ustanov Z. N. v resnici bolj plodovito in teče gladkeje nego delovanje Varnostnega sveta, ki se peča predvsem s političnimi in vojaškimi zadevami.

Z. N. na primer danes delno skrbe za štiri milijone najbolj lačnih otrok v Evropi. Do 15 milijonov otrok skušajo imunizirati pred jetiko. Z raznimi vladami sodelujejo pri graditvi organov za ljudsko blaginjo. Vzgojna, znanstvena in prosvetna organizacija Z. N. na primer pomaga pri rehabilitaciji šolstva v državah, ki so bile najbolj prizadete po vojni, kakor tudi deluje za ustanovitev novih šol v vseh bolj zaostalih deželah. Svetovna zdravstvena organizacija, ki je tudi del Z. N., je lani v šestih tednih zadavila tzbuh kolere v Egiptu.

Izredno je aktiven tudi Ekonomski in socialni svet Z. N., ki je že dosegel lepe uspehe. Na njegovo iniciativo se je lani sestalo 23 držav, ki so po več mesecih sestavile dalekosežen gospodarski pakt za znižanje carin in večje splošnje mednarodne trgovine. Izredno dober rekord je že napravila Evropska ekonomska komisija, ki je podorgan Ekonomskega in socialnega sveta. Ta komisija ima sedež v Ženevi, Švica, in se bavi z gospodarsko obnovo

Darovali smo lastno kri za poraz naci-fašizma, sedaj smo pa prekucuhli...

Detroit. — Redna mesečna seja podružnice 1 SANŠa se bo vršila prvi petek v oktobru v Slovenskem narodnem domu na John R.

Na tej seji bo podala delegacija naše podružnice poročilo o četrtm zborovanju Ameriškega slovanskega kongresa, ki se bo vršilo 24., 25. in 26. septembra v Chicagu. Apelim, da se udeležite tega kongresa tudi drugi, ki niste delegati, da pokažemo ameriški publiki, da se ne strahimo tistega bavlava, s katerim danes tako strašijo ter so šli tako daleč, da so tudi to napredno organizacijo proglasili za prevarno.

Podpisana dela za to organizacijo že od njene ustanovitve naprej, a do sedaj še nisem našel na nobenega prekucuhu v njej, pač pa ravno nasprotno! Člani in odborniki so delali za zmago Amerike na bojnem polju, apelirali na občinstvo, naj kupuje zvezne bonde, daruje kri za ranjene itd. Pa ne samo to! Člani in članice Ameriškega slovanskega kongresa smo darovali na altar naše domovine svojo lastno kri — naše sinove, ki so padli v strašnih bojih z nacifašisti in Japonci. Ali smo si s tem zaslužili, da nas sedaj blatijo s prevratneži in prekucuhli, da smo komunisti, katere je treba likvidirati ali pa poslati v Rusijo?

Mi, ki smo toliko žrtvovali za poraz temnih sil, nismo nevarni ameriški demokraciji, marveč oni, ki danes podpirajo fašiste po vsem svetu, doma pa bi radi uničili svobodo. Oni so nevarni Ameriki, ne pa komunisti, s katerimi tako strašijo.

Četudi bi bili komunisti take pošasti, kakor jih slikajo, ne bi mogla ta peščica komunistov prevrniti Amerike s 140 milijoni prebivalci. Pri tem pa je čudno, da se Američani niso bali imeti komuniste za zaveznike v vojni času, ko so se z njimi roka v roki bojevali proti nacifašistom. Sedaj pa se bojijo svojih zaveznikov, ne pa svojih sovražnikov. Žalostno je, da toliko ljudstva verjame tem umazanim blufcem.

Neki dopisnik je omenil, da se je Gabrovšek preselil v Milwaukee in da bi lahko izpovedal naše glavne grešnike, ki so se udeležili proslave SNPJ na Delavski dan. Zamudila sem to priliko, da bi se iznebila mojih kosmatih grehov, na drugi strani pa mi je v tolažbo, da dobri Bog najbrže ne bi upošteval, ako bi zvedel, da sem se izpovedala pri dotičnemu gospodu, kajti on nima posebnega kredita v nebesih.

Tukaj v Detroitu se pa lahko še bolj postavimo kot v Milwaukee, ker imamo v svoji sredi prežvižganega škofa Rožmana. Podpisana se ni bila toliko srečna, da bi ga videla, zvedela pa sem, da je neki rojak agitiral v Slovenskem narodnem domu, naj bi šli na njegov dom, kjer obratuje njegova žena gostilno, češ da bo tja prišel prevzvišen. Omenjena gostilničarka je namreč dobra kuharica. Če res pride, upam da ne bo bolan po južini.

Kathrine Krainz.

vo Evrope. Vsi, ki poznajo delo te komisije, priznavajo, da je izdatno pomagala do velikega podviga produkcije v zapadni kot vzhodni Evropi. Ta komisija si najbolj prizadeva, da pride do normalnih gospodarskih stikov med vsemi evropskimi državami. Najbolj se čudijo veliki slogi, v kateri dela ta komisija in katero tvorijo elita evropskih in ameriških ekonomov, večinoma sami mladi ljudje. Ta komisija je demonstrirala tudi to, da je mogoče sodelovati z Rusijo brez konfliktov. Vsi priznavajo, da ima največje zasluge za tako uspešno in gladko delovanje te komisije njen tajnik Gunnar Myrdal, švedski socialist in gospodarstvenik svetovnega slovesa.

Poleg teh organov je na delu še cela kopica drugih agencij Z. N. Najmanj uspeha kaže Poverjenjski svet, ki ima v svojem področju "varstvo" kolonialnih narodov. Razlog je, ker se imperialistične države krčevito drže svojih starih tradicij in privilegijev.

Z drugo besedo: Združeni narodi se kljub vsem viharjem in potresom razvijajo v efektivno svetovno organizacijo s svojimi številnimi organi. Dugledna bodočnost bo pokazala, dali se bo ta organizacija mogla razviti v tako svetovno moralno silo, ki bo mogla strežniti in ugnati tudi dva sodobna svetovna anarhistična — Ameriko in Rusijo — da se bosta potobala.

Republikanski predsedniški kandidat Dewey in Harold Stassen se razgovarjata, kako bi slednji odgovoril Trumanu na njegov govor v Detroitu na delavski dan. Stassen mu je odgovoril naslednji dan. V glavnem je šlo o vprašanju Taft-Hartleyevega zakona. Truman je nastopil proti. Stassen pa ga je zagovarjal.

Ali jugoslovanska mladina res dela tlako?

La Salle, Ill. — V nekem listu sem čital, da je mladina v Jugoslaviji prisiljena delati tlako. Pismo, katerega je prejela moja žena od sina njene sestre, pa pravi, da to ni resnica! Priča ravno obratno: mladina sama od sebe z navdušenjem in veseljem dela, ker se zaveda, da gradi boljše razmere za vse delovno ljudstvo nove Jugoslavije. Radi tega sem se namenil, da pošljem to pismo za priobčitev. Pismo je datirano 29. junija 1948 v Ljubljani in se glasi:

"Draga teta! — Danes se Vam prvič oglašam. Ker smo na naši šoli sklenili, da bomo vzpostavili pismene stike z našimi izseljenci in jih poučevali o stanju v domovini, sem sklenil, da Vam pišem. Najprej se moramo spoznati. Jaz sem Jože Kočar, najstarejši sin Vaše sestre Katarine. Sedaj sem končal z odličnim uspehom prvi letnik srednje tehnične šole v Ljubljani. Študiram metalurgijo ali fužinarstvo. Hočemo postati dobri tehniki, da bomo znali sami voditi našo težko industrijo.

Ker sem študije izdelal z odličnim uspehom, sem bil kot najboljši dijak rudarsko-metalurškega oddelka povabljen na slavnostni sprejem k ministru za komunalne zadeve. Dobil sem tudi nagrado, in sicer "mlado gardo" Fodjejeva.

Sedaj smo na praksi v tovarni Litostroju v Ljubljani, da se tudi praktično seznanimo s stvarmi, ki smo se jih med letom naučili. Po praksi pa grem za en mesec v mladinsko delovno brigado gradit Novo Gorico, ki bo simbol volje naših narodov do lepšega in boljšega življenja.

Lansko leto sem bil prav tako en mesec v mladinski delovni brigadi na sloviti mladinski prosti Samac-Sarajevo. Nemogoče je popisati in prikazati veliki elan in delovni polet naše mladine, ki je v dobrih šestih mesecih zgradila tak objekt, kot je 272 k dolga proga. Saj se gotovo tudi pri vas že kaj slišali o tem.

Ker grem v Novo Gorico,

Vam bom dal naslov kar ed mojega stanovanja v Ljubljani. Potem bom pa že dobil obvestilo, če mi boste odpisali. Ker vem, da radi slišite kakšno vest iz domovine, Vam bom še pisal in obveščal o resničnem stanju v novi Jugoslaviji, ki se z lastnimi močmi dviga iz ruševin in obenem se gradi svojo industrijo. Na polju, kjer je še pred kratkim rasel krompir, stoji danes mogočne tovarne "Titovi zavodi Litostroji", ki so ponos vseh delavnih ljudi Jugoslavije in kjer sem tudi jaz sedaj na praksi.

Kaj več-prihodnjič, ko dobim odgovor, za katerega se Vam že vnaprej najlepše zahvaljujem. Sprejmite srčne pozdrave iz domovine, ki Vas še ni pozabila. Jože Kočar."

On je sin Jožeta in Katarine Kočar iz Zaloga, p. Komendo pri Kamniku na Gorenjskem.

Frank Martinjak.

Polletna seja zadruga

Waukegan, Ill. — Redna polletna seja zadruga za north-čikaško okrožje Zadruga trgovinske zveze (North Chicago District of Cooperative Trading, Inc.) se bo vršila v petek, 24. septembra, začetek ob 7:30 zvečer, v prostoru Slovenskega narodnega doma, vogal Desete ceste in McAlister ulice.

Podana bodo poročila glavnega poslovođa in direktorja o poslovanju zadruga v preteklem polletu. Razpravljalo se bo o bodočnosti zadruga in naznanjene bodo aktivnosti in programi, ki so v načrtu za pouk in zabavo članstva v bodoči jesenski in zimski sezoni.

Ker bo ta seja važna in ker je zanimanje članstva za bodočnost zadruga absolutno potrebno, pričakujemo, da se člani polnoštevilno udeležijo.

Za direktorij:

Albina Furlan.

Voditelji unije telefonskih delavcev CIO in neodvisne unije komunikacijskih delavcev konferirajo v Washingtonu o skupnem nastopu za povzemanje plače svojim 375.000 članom. Pri mizi sedijo uradniki R. V. Long, J. L. Crull in Margaret Kennedy, zadržaj pa stoji Howard Jones, Katherine M. Krug in William S. Leary.

Pismo bivšega partizana

Milwaukee, Wis. — Prejela sem pismo od mojega nečaka Andreja Brovca, živečega v Kranju na Gorenjskem. Pismo je zanimivo in se glasi:

"Draga teta Lojza! — Najprvo Vas iskreno pozdravljam, enako uja in ostalo družino. Če Vam je mogoče, izročite moje pozdrave tudi stricu Pavlu.

Jaz Vas poznam samo po maminem pripovedovanju. Sam edini sin Vaše sestre Neže. Že mnogokrat sem Vam nameraval pisati, pa je vedno prišlo kaj vmes, pa tudi Vašega naslova nisem imel. Sedaj pa sem na obisku pri svoji mami v Bukovem, kjer sem dobil naslov in se takoj lotil tega pisma. Razmišljal sem, kaj vam naj prav za prav pišem, ko Vi živite na drugi strani Atlantskega oceana. Sicer pa se koncem konca vsi vrtimo okrog zemeljske osi!

Življenje je pri vas zadnjih 30 let potekalo drugače kot pri nas. Tu se je med tem časom mnogo spremenilo in preko naše mučeniške zemlje so šli veliki dogodki, a danes je ta izmučena zemlja svobodna in ljudstvo prvič v zgodovini svobodno živi in diha.

Naj Vam napišem nekaj vrstic o sebi. Od tedaj, ko sem se začel zavedati, kaj in kje je resnica, se je v meni napravila prelomnica. Leta 1918 so Primorsko zasedli Italijani in na oblast so prišli fašisti, kateri so si zastavili nalogo, iztrebiti Slovence s primorske zemlje. To postopanje je pri večini primorskih Slovencev naletelo na močan odpor. Tako sem tudi jaz s svojim 20 letom z vso dušo zasvožil italijanske fašiste in se leta 1930 povezal z organizacijo, ki je delovala proti fašistom. Leta 1935 so me fašisti prvič aretirali, toda kmalu izpuštili. Čez leto dni pa so me nameravali vdrugič zapreti, a sem pravočasno pobegnil čez mejo v Jugoslavijo, kjer sem živel kot emigrant, kjer pa je bilo življenje za delovnega človeka zelo težko in bridko. Zaslužil sem komaj za življenje. Aprila meseca 1941 pa so italijanski, nemški in madžarski fašisti zasedli našo deželo, jaz pa sem se takoj pridružil tistim, ki so se šli boriti za to Jugoslavijo. Po šestih dneh pa so bili naši narodi izdani in sledila je popolna kapitulacija. Vrnil sem se nato nazaj na svoje delo, toda kmalu so me Nemci vrgli na cesto. Že julija 1941 pa sem se pridružil prvim jugoslovanskim partizanom in odšel v hribe, kjer sem bil vsa štiri leta krvave borbe.

Ni mogoče opisati življenje jugoslovanskih partizanov. Doživel in pretrpel sem toliko, da bi lahko napisal debelo knjigo. Kdor je hotel biti partizan, se je moral opovedati vsemu, tudi svojemu življenju. Bili smo največkrat lačni, raztrgani in ušivi, da ne omenjam vremenskih neprilik, katerim smo bili vedno izpostavljeni. Poleg vsega tega pa je bila neprestano borba na

življenje in smrt s fašističnim okupatorjem. Lačni, bosi in premraženi smo se borili s fašisti malone sleherni dan. Naj Vam navedem samo en primer: Meseca marca 1943 nas je bilo 35 partizanov na Šentvidski gori. Ob desetih dopoldne nas je napadlo 2.000 fašistov. Borba je trajala ves dan. V 20-urni borbi smo imeli le tri mrtve tovariše, dočim so imeli fašisti 150 mrtvih in prav toliko ranjenih.

Drugi primer: Poleti 1. 1943 smo bili na Tolminskem. Bilo nas je 21 partizanov, fašistov pa 700. Vnela se je borba, v kateri je padlo 15 partizanov, ostalo pa nas je samo šest, kljub temu pa nismo zapustili položaja.

Skupina, s katero sem šel 1. 1941 v partizane, je štela 65 tovarišev, a ob koncu 1. 1945, ko je bila naša krvava zemlja osvobodjena, pa sem ugotovil, da smo od vseh ostali živeli samo trije. Vsi ostali so padli v partizanskih bojih. Takih in še hujših primerov je mnogo. Vzlic temu, da so se naše vrste po eni strani tako redile, so se na drugi še bolj množile in ob času kapitulacije Italije, je štela naša vojska nad 300.000 mož, ob času osvoboditve 1. 1945 pa nad 1 milijon.

Imel sem veliko srečo, da sem odnesel življenje v tej strašni borbi, toda vsled naporov so nastale posledice in 1. 1945 sem bil operiran v trebuhu, letos marca pa ponovno na želodcu in je le malo manjkalo, da nisem podlegel.

Služba, katero sedaj vršim, ni lahka, dolžnosti, katere vršim, niso majhne, kakor tudi ni lahko življenje slehernega zavednega državljana nove Jugoslavije. Da me ne boste napačno razumeli, moram poudariti, da ne radi terorja, katerega nam očitajo naši neprijatelji, ampak radi tega, ker mi tu gradimo nekaj novega in mnogo lepšega kakor je bilo prej. Mi ustvarjamo dan in noč in po treh letih se že kažejo prvi uspehi naših naporov. Težko je iz razloga, ker gradimo vse na ruševinah, katere nam je zapustil okupator. Gradimo vse sami in brez vsake pomoči od zunaj. Tisti, ki nam bi lahko pomagali, nas povsod ovirajo, kajti oni žele, da ne bi izvedli socialističnega reda. Brezposlenosti danes pri nas sploh ne poznamo, pač pa delovnih rok povsod primanjkuje.

H koncu naj še omenim, da sem si uredil življenje v Kranju na Gorenjskem. Po vojni sem se oženil in imam dva otoka, Marjana in Verico. Kako je doma v Bukovem, pa Vam najbrže mama piše. Najbrže Vam je tudi znano, da so bili mama, oče in starejši dve sestri v internaciji. Sedaj pa Vas lepo pozdravljam — Vaš nečak Andrej."

Aljoja Lončec.

Bodo pekli koruzo

Johnstown, Pa. — Dne 13. septembra smo imeli redno mesečno sejo krožka št. 39 SNPJ in sklenili, da bomo imeli 24. sept. zabavo in pekli koruzo. Člani krožka bodo imeli vse prosto, nečlani bodo plačali za koruzo.

S prihodnjim mesecem bomo imeli po vsaki krožkovi seji prosto zabavo. Zastoj bodo pogostili tisti krožkovi člani in članice, ki se udeležujejo seji vsak mesec. Torej posrečite krožkove seje redno in v velikem številu. (Dospelo prepozno za objavo v uradni številki.—Ured.)

Gerald Korber, tajnik.

Seja društva 631 SNPJ

Chicago. — Redna mesečna seja društva Integrity 631 SNPJ se bo vršila v petek, 24. septembra, začetek ob osmih zvečer na 2741 W. North ave., drugo nadstropje.

Udeležite se seje v velikem številu. (Dospelo prepozno za objavo v sredni.—Ured.)

Michael Fleischhacker, tajnik.

KMETIJSKA OBDELOVALNA ZADRUGA "FRANCE PREŠEREN"

v Arji vasi je med prvoborci za dvig
žitnega donosa

Ljubljana. — Kmetijske obdelovalne zadruge: Lackova zadruha, Kmetijska obdelovalna zadruha "France Prešeren" in zadruha v Podgorju pri Gor. Radgoni tekmujejo med seboj v zvišanju hektarskega donosa. Kmetijska obdelovalna zadruha "France Prešeren" v Arji vasi je že končala mladev in se je z doseženim rezultatom nedvomno uvrstila med prvoborce za zvišanje hektarskega donosa. Od 125.63 ha je v tej zadruhi 39.30 obdelovalne zemlje, 1.80 ha vrta, 1.50 sadovnjakov, 45.66 ha travnikov, 6.95 ha pašnikov, 35.42 ha gozda, 5 ha imajo pa v najemu. Od 39.30 ha obdelovalne zemlje so izkoristili za pšenico 5.13 ha, za hmelj 4.37 ha, za ječmen 1.79 ha, za oves 2.70 ha, za koruzo 3.23 ha, za krompir 4.84 ha, za krmne rastline 1.60 ha, ostalo za različne kulture.

Začnimo z vrtom, ki meri 1.80 ha. Do 5. t. m. je dal vrt 3173 kg graha, 2662 kg solate, 2487 kg svežega fižola, 1794 kg zelja, 648 kg jedilnih buč, 1345 kg krompirja, 691 kg špinata, 355 kg kumar, 242 kg paprike, 258 kg čebule, 639 kg kolerabe, 1000 kg rdeče pese, 88 kg šalotke in 56 kg drobnjaka. Vsa ta zelenjava našla pot v potrošniško zadruho v Laškem in pa v državno zdravilišče v Novem Celju. To je dal vrt do danes.

Pšenici so dale v tej zadruhi 5.13 ha zemlje. Zaradi pravilnega oranja, gnojenja, zaradi zdravega semena, zaradi čiščenja plevela in budnosti vsakega posameznega zadrugarja je dala samo parcela št. 11 na površini — 0.31 ha — 899 kg pšenice, kar ustreza donosu 2900 kg na hektar. Druga parcela št. 19 je malo zaostala, a še vedno zmogovita, je vrhla 2400 kg na hektar. Ostali dve parceli, ki sta bili zaradi "deževja" pod "vodo", nista mogli izpolniti pričakovanja pridelovalcev-zadrugarjev. Tako znaša hektarski donos v tej zadruhi povprečno 19 metrskih stotov, to je 1900 kg, medtem ko je znašal doslej povprečni hektarski donos za pšenico 10.3 metrskih stotov, to je 1030 kg.

Zadrugarji zadruge France Prešeren pa se dobro zavedajo, da je zadrugarstvo predvsem poklicano, da dokaže možnost večjega hektarskega donosa pri nas in s tem tudi možnost boljše preskrbe našega ljudstva. To so dokazali z uspehi, ki so jih dosegli že prvo leto obstoja svoje zadruge. Zanimalo bo vsakogar, da zadrugarji te zadruge tekmujejo z zadrugarji Lackove zadruge in z zadrugarji zadruge v Podgorju, okraj Gornja Radgona. Tam se niso končali z mladev in še ni znan končni uspeh. To pa bo znano v teh dneh in takrat bomo videli, kakor od teh zadrug je zmogovila. Takrat bodo proglasili udmirne iz vrst borcev za čim večji hektarski donos. Zadrugarje v Arji vasi je v teh dneh vzradostila vest, da se je tudi v grosupeljskem okraju priglasi 12 kmetov za borbo za čim večji hektarski donos.

Za ječmen je bil doslej povprečni hektarski donos računat na 9.8 metrskih stotov, to je 980 kg. V zadruhi "France Prešeren" so v odgovor na to številno pridelali letos jarega ječmena 2650 kg na hektar, oziroma dvojnega 1623 kg, oziroma šestrednega pa 2341 kg.

Hmelj kaže tudi zelo. Mladinec Ferdo Komar ga tako rad škropi, da je veselje. Vsi v zadruhi so se že veseli obiranja in za takrat so se že pripravili za medsebojno tekmovalstvo: dvojka bo napovedala tekmovalstvo drugi obiralni dvojki (bo v hmeljskih nasadih te zadruge pesem še bolj krepko odmevala, kakor po haloških vinogradih ob trgatvi).

S predsednikom zadruge sva stopila iz pisarne na dvorišče. "Poglej, tovariš, tamle gre Marica — mladinka..."

Marica je povedala, da zadruha ima dvanaest zavednih mladincev. Vsi imajo pomembno

vlogo pri delu in uspehih. Že to, da so vodje skupin, ki bodo v najkrajšem času med seboj tekmovali, da so dali za zadrugarje dom svojih šest sto ur prostovoljnega dela, kljub temu, da so skoraj do pozne noči na polju, je jasen dokaz, da je mladina te zadruge člen, ki bo uspehe zadruge še dvignil.

S predsednikom Ulago sva obšla polje in hmeljske nasade. Hmelj kaže kar se da lepo in se vidno razlikuje od nasadov ostalih pridelovalcev hmelja. Bolj košat je in kar je najbolj važno — bolj bogat.

"Marica ti je pozabila povedati, da je njena mladinka garda sklenila važno stvar. Ni dovolj, da je volja, da so pridne roke. Važno je tudi, da se mladina zadruge čimprej strokovno izpopolni. Drugo leto bo naša zadruha že imela v različnih tehničnih izpopolnjenih strojništvih, mašinistih, živinorejcih itd."

Med potjo po polju sem opazil na travnikih in v sadovnjakih pionirje, ki so pobirali jabolka.

"To so si zadali sami za nalogo. Park tudi čistijo. Pomagajo pri lažjih delih in se tako počasi uvajajo v kmetijstvo. Živi so in pridni."

Ko sem predsednika ponovno pobaral zaradi hektarskega donosa, se je nasmehnil. "Poglej ono njivo. Gospodar je pognoji zemljo celo bolj kakor mi, mi je pa očistil plevela. Tako mu bo plevel vzel tisto, kar bi bilo potrebno krompirju, zelju ali pa pesi!"

Greva mimo velikega kozolca, kjer mlatio.

"V začetku so se nas nekateri kmetje izogibali. Sedaj postajajo prijatelji. Prihajajo k nam, mi k njim — pa se marsikaj pametnega pogovorimo. Tudi mlatio jim in pomagamo pri škropljenju hmelja. Mlatilnica po svojo staro pesem, lušči zlato zrnje. Res — prijatelji postajamo. Prišel sem na misel, da bi si zgradili nekaj mlatilniškega prostora. To sem povedal kmetom. Leto 1945 bi se vsi odmaknili brez besede. Pred kratkim pa sta kmeta Stefan Mirnik in Leopold Turnšek z več drugimi tako krepko zgrabila za delo in danes imamo v Zalogu že lepo postavljeno visoko šupo, kjer druga mlatilnica na vso moč dobro volje lušči zrnje iz letošnjih kar bogatih klasov."

Brigadir Ivan Pečnik, ki je prišel na posvet k predsedniku, mi je na vprašanje o hektarskem donosu kratko odgovoril: "Vodstvo zadruge mora imeti glavo na pravem mestu — pa gre! Zdi pa se mi in ne samo zdi, da pri nas zaenkrat gojimo vse preveč kultur. Dvajset najmanj. Tukajšnji pogoji so predvsem za hmelj, za živinorejo in sadjarstvo. V bodoče — to bo treba prav zares misliti — bomo morali gojiti in se posvetiti predvsem tem panogam kmetijskega gospodarstva. Boš videl, da bodo uspehi presenetili vsakogar in takrat se bomo šele postavili s hektarskim donosom. Tako pa nam danes vseh dvajset kultur drobi delovne moči, jemlje čas in s tem tudi večje uspehe."

Ko smo se vrnili na dvorišče, sem skoraj ustrašil. Lucija Lebnova je čehljala prašica "Črnulca", 270 kg težkega. "Črnulca" ima oči zalite zaradi obilne masti. Žival je ponos Lucije, ki me prav rada odpelje v svinjake. Tam je živo kakor na sejmu. Vse jo pozna in sila k njej. Lucija medtem z zadovoljstvom pripoveduje, kako zadruha gradi nove svinjake, ki bodo omogočili, da se bo številno svinj od 82 po številu dvignilo za najmanj 40. V tej zadruhi gojijo predvsem pasmo "Bergšir", ker se hitro redi in da veliko ter dobre masti.

V zadruhi imajo 42 glav goveje živine. Od tega številna je 18 mlekaric, ki so dale samo v tem letu že 10.316 l mleka. Po planu ga morajo dati 12.000. Ta obveznost bo do 29. novembra dosežena. To pove predsednik,

to povedo vsi, ki imajo opravka s kravami. Pridno jih hranijo in pridno jih tudi molzejo.

Od goveda so imeli v zadruhi za II. četrtletje v planu 99.000 din dohodkov, v resnici pa so imeli dohodkov že 135.139 din.

Zadrugarji tudi niso pozabili na semenogojstvo. Samo špinačnega semena imajo do danes v zadruhi več kakor skoraj v cellem celjskem okraju.

V zadruhi imajo norme. Kakšne in kako so prišli do njih? Predsednik z vsemi zadrugarji je izbral tri delovne skupine. Rezultate enega dneva so pregledali in vzeli za normo (začasno) uspeh dela skupine, ki je bila druga. Kdor doseže njene uspehe doseže normo, kdor več napravi, jo preseže, in kdor manj, zaostane.

"Uvideli pa smo in to bomo storili te dni, da moramo postaviti višje norme. Uspehi in volja vseh je dokazala, da sedanje ne odgovarjajo stvarnosti."

Zvečer, ko so mi postregli z dobro in izdatno kmečko večerjo, sem zadovoljno legel. Na dvorišču je še vedno odmevala pesem, ki jo je igral na harmoniko mlad zadrugar. Mlad glas se ji je pridružil. Z okna, kjer cvete nagelj in rožmarin, poje deklj. Mislim, da je bila mladinka Mislejeva. Pela je in bila zadovoljna.

TEDEEN ZADRUŽNIH DOMOV V OKRAJU MURSKA SOBOTA

Ljubljana. — Gradišča zadrugarjih domov v okraju Murska Sobota tekmujejo. Skoraj povsod je živahno delo. Zadrugarji mursko-soboškega okraja, ki doslej pri gradnji zadrugarjih domov, niso dosegli zaželenih uspehov, hočejo v tednu zadrugarjih domov s povečanim delom doseči čim več uspehov.

V Belčinih gradijo največji zadrugarji dom v okraju. Doslej delo ni šlo tako kot bi moralo. Zadrugarji so sklicali sestanek in so se temeljito pogovorili o vsem. Kaže, da je bilo to potrebno. Sestavili so šest brigad, ki vsaka šteje 35 do 40 zadrugarjev. Vsa delna dela ena brigada. Včeraj so izkopali temelje, danes jih že betonirajo. Zadrugarji dom v Belčinih bo lep in prostoren. Vaščani so končno le prišli do spoznanja, da bo zadrugarji dom samo njihov in bo vasi v korist. Zagrabilo so za delo, uspeh je že viden.

V Doležljah so temelji že zabetonirani. Potrebujemo samo še apna in nekaj opeke. Tudi Doležljani delajo po brigadnem sistemu. Trenuten zastoj jih ne plaši. "Apno dobimo jutri, opeko vozimo danes, čez dva dni bomo začeli z zidanjem," pravi tajnik KLO tov. Perdgal, ki je eden najagilnejših delavcev in organizatorjev. "Če ne bo kakih posebnih nepravil, bo naš dom čez mesec dni dograjen," doda še tov. Gregor od gradbenih uprave.

Tudi na Tišini so začeli z delom. Že več kot dva meseca so stali pri skladovnici opeke in čakali kaj bo. Zadrugarji teden je razgibal tudi Tišino. Vozijo pesek in gramoz. Material imajo na razpolago, samo dovoziti ga je treba.

Živahno je tudi na Cankovi. Tudi tu dela dnevno na gradišču 15 do 20 ljudi. Toda še vedno čakajo pomoči iz Murske Sobotne. Cankova je velika vas, poleg tega pa so številne vasi v okolici, ki prav tako pomagajo graditi dom v Cankovi. Potrebno je le načrtno delo, močno povežati KLO in krajevno upravo, pa bo šlo. "Sitev repe je," se izgovarja tov. Zemljčič od uprave. To drži. Vendar pa to ne more biti vzrok, da bi zmanjkalo delovne sile pri gradnji doma. Začetek je bil na Cankovi kar dober. Potem pa je delo zastalo. V tednu zadrugarjih domov so znova zgrabili za delo in pravijo, da bodo tako vozili naprej.

Največ uspehov pa dosega gradišča v Zvenjalah. Ta mala vasica, ki šteje vsega blizu 300 prebivalcev, od katerih jih je 70 na sezonskem delu, prednjači pred vsemi ostalimi. Zvenjalahi so sami izdelali za zadrugarji dom 60.000 zidakov. Več ko en mesec je trajalo, da se je ta opeka posušila. "Naš za-

Ena glavnih zahtev stavkujočih pristanišnih delavcev na zapadnih obali je, da si ohranijo enake pravice glede upoštevajoč delavcev v svojem uradu. Gornja slika predstavlja člane unije v San Franciscu.

NAROCNIKOM

Datum v oklepaju, na primer (Sept. 30, 1948), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravčasno, da se vam list ne ustavi.

Obnova podeželja mora biti letos končana

Ljubljana. — Letošnji plan obnove v vojni uničeni vasi v Sloveniji, ki predvideva zgraditve 3316 stanovanjskih in 2847 gospodarskih zgradb, so doslej izpolnili s 64%. Vaska naselja obnavljajo obnovitvene zadruge, v katerih so prizadeti kmetje. Tem zadrugam je vlada LR Slovenije dodelila za letošnje leto kredit v višini 200 milijonov dinarjev. Toda kmetje se ne zanašajo samo na pomoč države. V nekaterih krajih, kakor n. pr. v Beli Krajini so s prostovoljnimi delom dosegli 7 kratno vrednost uporabljenih kreditov. Največ uspeha pri obnovi imajo vasi v goriškem okraju, kjer so izpolnili že nad 70% letošnjega plana, ki predvideva obnovo 400 stanovanjskih in 574 gospodarskih zgradb.

Z velikimi težavami obnavljajo vasi v krškem okraju, kjer je treba do konca leta obnoviti 240 stanovanjskih in 140 gospodarskih zgradb. V tem okraju obnavljajo predvsem planinske vasi, ki jim je treba dovažati material in celo vodo. V predelih Štajerske bodo izpolnili plan obnove vasi v celoti. Na Kozjanskem so nastale težkoče zaradi pomanjkanja prevoznih sredstev in materiala.

Zadruge za obnovo v Primorju organizirajo v prostih dneh prostovoljno delo, da si priskrbijo dovolj gradbenega materiala. Nekateri zadruge grade tudi gradbene domove, zgradbe ljudskih odborov in druge javne zgradbe.

Obnova vasi v Sloveniji mora biti končana do konca letošnjega leta. Zaradi pomanjkanja materiala je nastal v nekaterih krajih, posebno v sežanskem okraju, zastoj. V mesecu avgustu pa se je zboljšal dovoz materiala zlasti strešnikov, ki so jih razdelili obnovitvenim zadrugam. To bo pospešilo delo in omogočilo dokončno obnovo stanovanjskih in gospodarskih zgradb v poškodovanih vaseh Slovenije.

SLOVENE RECORDS

- 10-inch records 79c COD, plus postage
- C-1201 Be happy, polka F. Zajc and his Polkaeers
 - C-1214 My honey is wandering in Tyrol; St. Clair polka
 - C-1226 Too fat polka; Jolly polka F. Yankovic and his orch
 - C-1192 Alpine waltz Lampighter's polka
 - C-1211 Village tavern polka Lumberjack — polka
 - C-1215 Marianna polka Hit and miss polka F. Zajc and his Polkaeers
 - T-103 Silk Umbrella polka Linden Tree — waltz
 - T-106 Tivoli Park Polka Village Square Polka
 - T-114 Red Wine — Polka Edelweiss waltz Ernest Benedict Quartet
 - R-574 Na Marjanec, Polka Clarica (Clara) Polka
 - R-575 Cleveland Valsek Malo Nocek, Polka J. Ferus and his Tav. Band
- Write for free list of all new SLOVENE records, the largest selection in U.S., by the best Slovene artists, to: PALANDECH'S 536 S. Clark Street, Chicago 5, Ill.

OBNOVLJENE AKTIVNOSTI KU KLUX KLANA

Nedavna demonstracija Vitezov Kukluksklana, tajnega društva povezanega z gibanjem "bele nadvlade" in z drugimi oblikami plemenske in verske nestrpnosti, je bila prirejena 23. julija na Stone Mountainu v Georgiji. Zažgan je bil velik križ, plameneci znak organizacije, sprejeti so bili novi člani, klanovski "veliki glavar" se je široko ustil, da ima gibanje nove organizacije v dvajsetih državah in napravil je obljubo, da bo tekla kri po ulicah, ako bo uveden program predsednika za ojačanje civilnih pravic.

Zgodovina klana, ki se je najprej pojavil na jugu po civilni vojni, je zanimiva. Četudi je bila narodna organizacija večkrat zatrita, je klan še vedno obstajal po raznih državah, skrivajoč se za raznimi državnimi "zvezami" in "frontnimi" organizacijami. Danes je najmočnejši v Georgiji, dasi je to skrajno neljubu mnogim prebivalcem te države. V nekaterih predelih policija ozir. policijski uradniki podpirajo gibanje in nočejo podvzeti nobene akcije proti njegovemu članstvu. Leto 1946, pod vodstvom gubernorja Allisa Arnalla, je bil klan prepovedan v Georgiji. Navzile temu dejstvu ni bilo od strani oblasti nobenega vmešavanja oči priliki klanovski demonstraciji v juliju letos.

Ko se je gibanje pojavilo prvotno v l. 1865, je bil klan na daljevanje ustaje. Ker so južnjaki izgubili vojno, so nekateri od njih vodili podtalno borbo da bi s tem preprečili črnecem možnost posluževanja civilnih pravic, ki so jim bile po civilni vojni ustavno zagotovljene. Skušale so vzdržati pri življenju tudi mržnjo med revnim belci in črnci, ker je bila od tega zavisna ohrana južnega na zadnjaškega ekonomskega sistema. Ko pa so belokožci pričeli spoznavati, da so njihovi ekonomski problemi slahči onim črnecem, je KKK posvetil svoje delovanje razpihovanju predsodkov izvirajočih iz za dni suženjstva. Maskirani klanovi so preprečevali črnecem glasovanje pri volitvah, belokožce iz nižjih ekonomskih plasti pa se razdvajali, da ne bi sodelovali s črnici.

Leto 1920 pa ni bil program KKK naperjen le proti črnecem ampak tudi proti Židom, katolikom in proti tujerodcem. V državah Ohio, Indiana, Illinois New York in New Jersey, kot tudi na jugu, je bilo to gibanje v ospredju "100 odstotnega amerikanizma". Klanovski nočni jezdec in plameneci križi so terorizirali mnogo ljudi, belokožce in gradbenega materiala. Nekateri zadruge grade tudi gradbene domove, zgradbe ljudskih odborov in druge javne zgradbe.

V istem pafletu je bilo izjavljeno stališče klana z ozirom na rimokatoliško vero ozir. cerkev. Katoliška cerkev, je bilo naglašeno, ima najslabši rekord od vseh institucij "radi svojih vojn in moritev... nemoralnosti in izdajstva, ki ga je vršila v imenu vere in potom onih, ki so trčili, da so edino pravi namestniki Boga na zemlji."

Leto 1930 je bilo čisto nekaj naravnega, da je klan sodeloval z nacističnim Bundom in drugimi organizacijami stremječimi za tem, da zrušijo ameriško edinstvo s ščuvanjem ene skupine proti drugi. Zloglasni primer te njihove povezave je bil sestanek v Camp Nordlandu, New Jersey, prirejen pod skupnim pokroviteljstvom bundovcev in klanovcev. Mnogi "prijatelji" klanovcev so bili kanane sojeni in obsojeni radi zarotništva.

Kukluksklan je vedno prilagajal svoje mržnje času in potrebi primerno. Nič ni torej presenetljivo, če je posvetil precej svoje podobne aktivnosti napadanju delavskih uni, katere skušajo združiti belopolitne in zamorske delavce na jugu, da bi se skupno borili za boljši življenjski standard.

Danes je celo na jugu KKK

smatran za grožnjo proti kateri se je treba boriti z vsemi razpoložljivimi legalnimi sredstvi od strani zakone spoštujajočih državljanov. V Miamiu v Floridi je kongregacija (cerkvena občina) odslavila svojega duhovnika, ker je dovolil okutanim klanovcem, da so se udeležili službe božje. Država Virginija je odvzela klanovcem poslovno, ker niso plačali registracijske pristojbine. Poslanska zbornica v Illinoisu je pred nedavnim glasovala za predlog, ki določa preiskavo klana. V smislu in v skladu z določbami civilnih pravic države New York in New Jersey, so bile klanovske skupine razpuščene tudi v teh dveh državah. V Atlanti v Georgiji, ki je trdnjava klana, je bil neki klanovec pred kratkim obsojen na težko kazen, ker je pretepel na brutalen način dva vojna veterana. Stirje okraji v Georgiji so klan docela odpravili, ker zahtevalo, da mora imeti organizacija dovoljenje za demonstracije. Klan si ne upa vprašati za tako dovoljenje.

Klan je večkrat aktivno posegel v politiko. Pred kratkim je skušal oplasti črnice, da ne bi glasovali v "belih primarnih volitvah". Pred volitvami je prirejal svoje parade. V Wrightsville v Georgiji je bila njihova moč tako velika, da so v resnici uspeli in preprečili črnecem glasovanje, ker si niso upali blizu volilnih koč in prostorov. Toda pri tem počenjanju se je zbudilo tudi ljudstvo, tisk in vladne agencije, kar je pomenilo konec nadaljnjih demonstracij te vrste, ki so bile že v naertu. Na nedavni konvenciji južne stranke državnih pravic "diskriminator" v Birminghamu je J. B. Stoner, načelnik klana v državi Tennessee propagiral, da se k ustavi Zed. držav doda amendent, po katerem bi bilo nelegalno in kaznjivo s smrtjo biti žid v Zed. državah.

Proti klanu ne delujejo na jugu le posamezniki, pač pa tudi mnoge organizirane skupine. Med temi je mnogo liberalov, ki verjamejo v enakopravne pravice. Drugi vidijo, da klanovski terorizem daje največ in najboljše argumente kritikom juga. Ti slednji so povečini za ohrano bele nadvlade na jugu, toda ne potom glumačenja maskiranih moških, katerih obredi in smernice so odmev onih, ki so jim sledili — bivše legije črnih in rjavih srajc v Italiji in Nemčiji.

Nemogoče je oceniti sedanjo moč klana po izjavi njegovega glavarja. Res pa je, da je bil nedavni sestanek organizacije na Stone Mountainu največji v zadnjih dvajsetih letih, to morada radi jakatega odpora proti predsedniku Trumanu in njegovemu predlogu za ojačanje in obrambo civilnih pravic. Dodatno k temu pa je bila organizirana še ena skupina, ki je celo bolj odprta v svojem sovraštvu in mrznjah kot "uradni" klan. To novo gibanje je v Georgiji in Alabami. Klanovi predstavljajo obupno prizadevanje ohraniti ginečega sistema. Toda nasprotno mu sile in javno mnenje postaja čezdalje bolj čuječe in budno v borbi proti njim. (Common Council)

Listnica uredništva

Ker poštni zakon prepoveduje vasko oglašanje kakršnega koli srečanja v listih, prosimo vse dopisnike, ki oglašajo priredbe svojih društev ali drugih organizacij, ali pa kako drugo akcijo za shranjevanje denarja, naj v svojih poročilih ne omenjajo sreč ali srečanja, kakor tudi ne karin ali tombulskih zabav, ako je zanje določena vstopnina. Poštna uprava zahteva od nas, da more vso tako oglašanje iz lista. Prosimo. držite se tega.

Tihožitja in pejsaži - Novele

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)
IDILA V GORAH

Ko je bilo Olgici šest let, se je igrala za hišo. Bila je edini otrok in prijatelj je imela samo daleč pri sosedovih, ki so živeli takisto po gorah; tam so si otroci pripovedovali strašne pravljice. Ko se je Olgica vrnila na dom, je še vedno mislila na te pravljice in njene igre, ki si jih je izmišljala, so se nanašale na vse to. In tako jo je ded našel pri eni takih iger: napravila je nekako gomilo, na to gomilo je spredaj zasidila iz palic narejen križ, na grob pa je, ker je bila tedaj prva pomlad, zasidila mnogo teloha in trobentice.

Ko je ded gledal to cvetočo gredico, jo je vprašal: "Kaj je to?"

"Grob," je odgovorila Olgica resno.

"Tako?" je dejal ded takisto resno. "Kdo pa je pokopan tu, ako smem vedeti?"

"Otrok," je odgovorila Olgica.

"Otrok? Lejte si no! Čikav pa in kako mu je ime?"

Tedaj se je Olgica najprej zazrla v deda, nekaj pomežikovala, nato urejala dalje svoje rože na grobu, kakor da je na dedovo vprašanje že docela pozabila in je še čez čas dejala:

"To je grob ubogega otroka, ki ga je mati ubila in pokopala v gozdu pod staro bukev. Na njegov grob pa so prihajale prepevane drobne ptice in tam so vzcvetale lepe rože, samo zato, da bi ga ljudje našli. In jaz sem slišala te ptice in našla sem te rože in zdaj sem zasidila na grob križ."

Ded se je nasmehnil Olgici in pravljici, v katero se je bila tako vživela. Vendar pa je vprašal resno: "Ali pa misliš, da je mogla biti na svetu mati, ki bi napravila kaj takega?"

Olgica je spet razmišljala, naposled pa odgovorila silno resno:

"Tudi take matere so."

Olgica je rasla na soncu v gorah, sredi rož in pticje pesmi, sredi viharjev in mehkih sap, rasla je v samotni in je dorasla v Olgo, ki se je neke pomladi zaljubila v Breskvrjevega Naceta, potem ko je on že dolgo gledal za njo in ji ponujal svoje srce. Nace je bil doma z gora, pa je bil že del časa v dolini, kjer je delal. Ko je prihajal domov, je zagledal Olgo in ko je še prišel, se je zaljubil v njo. Potem je prihajal čedalje in ji naposled razodel svoje srce. Tako se je začela tista najlepša pomlad ljubezni.

Ko sta se potem ob nedeljah umaknila pred svetom in si govorila samo o ljubezni, ji je nekoč rekel:

"Take lase imaš, kakršnih še nisem videl na svetu. V mestu nosijo ženske zdaj pristrizene lase, ampak jaz tvojih ne bi dal pristriziti za ves svet ne. A če bi si jih ti kdaj sama pristrigla, te ne bi imel več rad." Olga je imela res čudovito plave, mehke lanu podobne lase, a dolge, da so ji, kadar si jih je razpletla, segali še prek pasu.

A preden sta se mogla poročiti, so prišli Švabi. "Po vojni," sta sklenila, "se poročiva." Toda preden je vojna minila, se je zgodilo, da je Nace moral pobegniti v gore in od tam je nekega večera prišel k Olgi. Ko je bil pri njej, s puško v roki, ves junak, ki se ni nikogar bal in ko sta se že o mnogem pomenila, jo je še vprašal:

"Ali mi boš ostala zvesta?"

"Olga, ki je imela oču polne solz, pa vendar bila srečna, ker se mu je posrečilo uiti smrti, se ga je oklenila in odgovorila:

"Ostala ti bom vekomaj zvesta. Tudi prek groba, ako bi se kaj zgodilo!" Prijela ga je za roko in ga vedla v kot, kjer je imela postavljen oltarček z Lursko Materjo božjo in kjer je govela večna lučka. Držeč ga z levico za desnico, je dvignila desno roko in prisegala svedeno:

BORBA OB NJIVAH

Matevž Hacc

(Nadaljevanje in konec)

"Katera četa je?" Kaj vraga tekaš, saj se do borbe ni prišlo! Menda jim nisi prišli za hrbet Švabi. To ni mogoče, saj tam za robom je Modras in njemu zaupam," je govoril razburjeno komandant.

"Ti, Filip, kreni s patrolo tja! Ustavi jih ter jim ukaži, naj se takoj vrnejo na položaj!" Filip je pozdravil ter krenil s svojimi šestimi borci proti desnemu krilu. "Se en mitraljez tam gre s teboj," je zaklical komandant in mali Tinko se je pridružil Filipovi patroli, ki je sklonjena tekla na položaj ob široki koruzni njivi. Vedno bolj so se iz spodnjega konca oglašali mitraljezi Filip je pa tekel ter padal čez gladko in čisto senožen, koder so najbolj sekali mitraljezi, tam se je plazil po vseh štirih, nato zopet, tekal ob njivah proti gozdu, kamor so izginjali bežeči borci.

"Ti z mitraljezom, kar ob rovu njive bi ostal in še dva borca,

zakričal neki mlad borec. "Ni

"Tu ti prisegam, da bom vedno ostala, kakršno me zapiščaš. A če bi se zgodilo drugače, stori z menoj, kar se ti zdi. Tudi ubij me lahko." Nace ji je verjel ter se je srečen vrnil v gore; od koder je prihajal k njej, kadar je le utegnil. Ona pa mu je bila zvesta in nikdar ji ni prišlo na misel, da bi ga varala. Samo zanj je živela in samo nanj je mislila.

Potem je nekega dne konec pomladi prišla iz doline vojska vse do Olginega doma in zasedli so tudi njihovo hišo ter ostali v njej skoraj cele tri tedne. Od tam so vojaki odhajali vsak dan še više v gore, od koder je bilo slišati od jutra do večera streljanje. Olga je mislila samo na Naceta in molila zanj pred Materjo božjo, da bi ji ga očuvala.

In Nace je ostal živ.

Slabo pa se je godilo z Olgo. Ves čas, kar so bili pri njih vojaki, so jo imeli zaprto, češ da bi sicer pobegnila in izdajala partizanom vse, kar je videla. Ded Jože, mati Magda, hlapec in dekla prav tako niso smeli nikamor, vendar so ti lahko tudi zunaj delali, ona pa se ni smela ganiti iz sobe in ni smela govoriti z domačini.

Po treh mesecih je spet prišel Nace. Prišel je ponoči, kakor je vedno prihajal in prav tako je imel pri sebi puško. Olga se je bala njegovega povratka, toda vedela je, da bo prišel in da bo tedaj morala povedati vse, kar se je bilo zgodilo. To je sklenila že tedaj, ko so jo imeli še zaprto v sobi.

Po treh mesecih mu je imela povedati mnogo več. Toda povedati je hotela vse odkrito, nato pa umreti. Za njo ni več prostora za zemljo.

Ko je torej prišel, ga je prišla za roke, še preden se je dotaknil in se mu do kraja izpovedala, nato pa ga zaprosila, naj jo ubije. Tako ne more živeti med ljudmi. Ako je ne bo on, se bo sama. Samo eno ga prosi: naj ji verjame. Prisegla mu je večno zvestobo in ona je si prelomila. Njeno srce je ostalo samo in večno njegovo. Še je rekla, da vse, da tak ne more biti več njegova, zato naj stori z njo, za kar ga je prosila. Rada bo umrla, srečna bo, ako umre od njegove roke, samo naj ji verjame. In poljubovala mu je roko, ki naj bi jo ubila.

Nace je poslušal njeno izpoved, ubil je ni, verjel pa tudi ne.

"Ne boš umrla," je rekel hladno, ko je prebolel najhujše, živela boš, ampak živela v vsej sramoti. Ni je večje sramote na svetu, kakor če ženska napravi to, kar si napravila ti. Smrt bi ti bila samo milost, življenje pa ti bo večna pokora."

Zaprosil jo je za škarje, ki mu jih je prinesla, ne da bi kaj slutila. In še vedno ni slutila, ko je že držal njene dolge lepe lase v svojih rokah. Celó je mislila, da se igra z njimi, kakor se je igral nekoč... nekoč v tistih lepih časih. Vedno je imel tako navado, da je posegel po njenih laseh in nikdar ni pozabil omeniti, kar je tako rada slišala:

"Tako lepe lase imaš..."

Ta trenutek je nemudoma rahlo zaupala, da se vračajo tisti lepi časi, ko je posegel po njenih laseh, verjela je, da jo bo razumel, da ne bo mislil, da ga je varala. Vedela je, da nikdar več ne bo, kakor je bilo nekoč, da je prave ljubezni konec, da življenje, o katerem sta nekoč toliko sanjala, tisto življenje, ko si bosta mož in žena, ne bo prišlo, ker ne more priti. Ne, tega res ni več pričakovala. Toda upala je, da bo nekaj vendarle ostalo, vsaj to, da ji bo odpustil. Lahko gre, kamor hoče, lahko si bo izbral drugo dekle in s tisto srečno živel, zakaj njene sreče je konec, toda njej bo ostalo vsaj to, da bo smela misliti nanj in da se bo nemara kdaj tudi sam spomnil nje, ki je sama ostala v svoji nesreči.

(Dalje prihodnjik)

res! Mitraljez je bil prvi porazil," se je branil čakati borec. "Kaj, vsi ste preje tekli kot jaz in krišduš, tudi jaz ne bom sam z mitraljezom, ostal na položaju! Od kdaj pa je ta navada, saj nimamo mitraljezov kot francoskih pušk. Tako je, vsi ste tekli in zato sem pa tudi jaz tekel. Kaj bi se izgovarjali. Polomili smo ga, pa je," je govoril s piskajočim glasom belolas mitraljez, ki je že en mesec niti mitraljez. Izza neke stare bukve se je prikazal vodnik voja, ki se je umaknil s položaja ter dejal: "Kar tukaj ob robu gozda se razporedimo."

Borci so se pričeli zbirati, Filip pa je stopil k vodniku ter mu dejal: "Komandant pravi: takoj nazaj na položaje, drugače bo hudič. Le kako si mogel teči in se umakniti s celim vodom, ko pa še do borbe ni prišlo."

"Kaj tebli! Ali naj sam brez borcev ostanem na položaju? In kaj bi tebi odgovarjal, ko si navaden vodja patrole. Komandirju bom odgovarjal. Čeravno si ti stari borec, nič ne de. Mi ali te, da sem danes privrkat te

kel? Ali se ne spomniš, kako sva jo skupaj pobirala leta dva in štiridesetega, ko so naju lovili tanki, a lepo res ni, da smo se umaknili. Tekli smo, pa je, pa saj vidiš, da imam same novince in med njimi osem takih, ki so bili v švabski vojski na vzhodni fronti," je končal jezno vodnik. "Cigareto mi daj, potem me pa karaj."

Filip mu je dal tri cigarete, nato so krenili vsi skupaj med grmovjem v strelski vrsti nazaj na položaj.

"Zavedati se je treba, da ni več leto dva in štirideseto, kar smo bili sami prostovoljci in nas je šlo deset na en bataljon fašistov, če je bilo treba. Sedaj je pa že jesen štiri in štirideseto in imamo že dosti mobilizirancev-novincev, pa tudi kaka gestapovska golazen se ti prislilni vmes. Dobro, dajo naj mi od Tonkotovega bataljona en vod, kjer so še stari borci, pa boš videl, kako bo šlo. Povsod bi šel z njimi, kamor bo treba. Tako je, Filip," je končal vodnik ter si prižgal cigareto.

"Tovariš vodnik, pogledj, tam zopet dva tečeta proti gozdu. Hej, kam tečeta paničarja?"

Iz gozda je prišel brigadni orožar v spremstvu dveh kurirjev, ustavljen bežeča borca ter jih odvedel med grmovjem na položaj. "Zakaj sta pa zopet zbežala?" jih je vprašal vodnik.

"Zato, ker tako poka, pa umrla še ne bi rad. Še bi rad živel," je rekel tiho velik in debel borec, bivši gostilničar.

"Pa ti?" se je obrnil vodnik do drugega, malega borca. "Jaz sem pa šel z njim, ker sem bil v civilu njegov hlapec in on dobro ve, kaj je treba."

"A tako," je zakričal vodnik. "Tukaj nimamo ne gostilničarjev, ne hlapcev, temveč borce, da veste. Koliko časa pa ste pri nas?" jih je vprašal Filip. "Štirinajst dni," je odgovoril debeli borec, bivši gostilničar.

"Ze dobro, ti Filip vzemi te gale borca in naj bo v drugem bataljonu, ker bivšega hlapca in gostilničarja res ne morem več imeti," je rekel vodnik ter pomagal namestiti mitraljez ob neki grivi na tla.

Streljanje mitraljezov se je razvnelo po vsem položaju. Tu in tam je padla kaka mina in granata.

"Samo dva bakača imajo na vsem položaju," je uganil Filip ter legel ob njivi in čakal, kdaj bodo prilezli Švabi do njegova. Desno od njega so pa ležali v nerodni vrsti borci, ki jih je prišlo iz gozda. Obračali so se in gledali, kaj počne njihov vodnik in Filip. Gledali so v desno stran, kjer so enakomerno eksplodirale granate in mine.

Na levem krilu se je slišalo kričanje.

"Ste videli, jurišajo?" je dejal vodnik borem ter pokazal z roko na levo stran. Črni in gosti oblaki so drveli po nebu, debele deževne kaplje so začele padati. Silen piš, ki je nastal, je pripogibal visoko koruzo.

"Filip, zakaj pa nočeš postati komandir?" ga je vprašal borec iz njegove patrole. Skozi od leta dva in štiridesetega si vedno navaden vodnik in borec, bil si kurir, konjevoдец, mitraljez, bombaš, sedaj pa že eno leto vodiš najbolj nevarne patrole. Kaj boš rekel na to?"

"Nič posebnega. Ko sem bil še v civilu, sem hodil k bogatejši kmetu na dno. Delal sem vsa dela na cesti, greznice čistil, krave pasel, koše in jerbabe pletel. Če je bilo kje kakšno delo, da ga nihče drugi ni hotel izvršiti, so rekli: pojdi no po Cestnikovega Filipa, ta pa vse dela, samo da zasluži kak dinar. In tako je šel čas. Lansko leto bi pa kmalu postal vodnik. Bil sem z osemnajstimi borci na položaju pri Dobriču in precej je pokazalo. Borec so se nekaj časa držali, nato pa so se začeli umikati, čim je od strani zaropotal neki mitraljez. Kam pa greste? jih vprašam. Saj ne bomo vzdržali in obkoljujemo nas. No ja, kar pojdit, bova pa sama ostala z mitraljezom. Čim sem to rekel, so jo odkurili nazaj. Mi dva z mitraljezom sva se še nekaj časa tolkla in se umikala nazaj, ko pa je mitraljez padel, sem podrl še par Švabov in tekel nazaj. Ravno takrat je pa prihajal drugi bataljon na položaj. Komandant bataljona Čokl me vpraša: Ti Filip, kaj te ni sram, da se umikaš?"

"Sam sem ostal, mitraljez je padel." Nato pa sem se obrnil in šel z bataljonom nazaj na položaj. Italijane pa smo odbili. Zvečer so me poklicali v štab bataljona, rekoč: "Ti Filip, kaj si ga pa lomil na položaju?" Medtem se je raznesla vest, da sem rekel svojim borem: kar nazaj pojdit, bova že sama opravila z mitraljezom. "Kakšen vodnik pa si," je kričal Čokl. "Noben borec ne bi smel iti brez tvojega dovoljenja s položaja. Kje pa je bila tvoja avtoriteta!" se je drl komandant Čokl.

"Veš kaj, tovariš komandant, sam veš, da paničar nisem ali za vodnika pa tudi nisem. Pet, šest borcev bi že znal držati skupaj, več pa ne. In od takrat sem postal vodja vseh malih le-tečih ali prehodnih patrol. Zadnjič je 'zajela moja patrola tri Švabe, maja meseca pa v jutranji borbi enajst Švabov, nas je bilo pa samo šest z mitraljezom. Letos vem, da je moja patrola dobila toliko orožja kakor cela četa v borbi. Včeraj mi je dejal komandant, da bom v nekaj dneh na seznamu starejših vodnikov. Potem pa še to. Trikrat sem bil ranjen, po bolnicah sem se zdravil in čim sem prišel nazaj, se je marsikaj spremenilo. Pošiljajo pa me v razne patrole, v vasi, na ceste in proge. Ampak četo voditi, da ti odkrito povem, ne bi znal. Gotovo bi jo polomil, kakor jo je danes tale vodnik," je končal Filip. "Vem pa tudi to, da je važno biti vsaj prilično sposoben vodja patrole, vsaj tako je pred včeršnjim govoril sekretar bataljona na partijskem sestanku in to me je zelo razveselilo. Prej, ko sem šel sem loviti to borco, ki so se umikali, sem srečal patrolo, ki je prišla iz doline vsa povaljana od zemlje. 'Kaj pa je?' jih vprašam. 'Kaj naj bo? Švabov je kot listja in trave,' je bil odgovor. To se pravi, da patrola ni nič opravila."

"Eh, se bodo že še navadili," je odvrnil desetar, ki je ležal in se obračal po koruzni njivi.

Vilfa se je močna ploha. Med bliske in grmenje se je združevalo enakomerno regljanje mitraljezov. V vasi je začelo goret nekdo poslopje. "Ali si videl? Mina je priletela," je kričal od daleč vodnik ter kazal z roko na mali rob njive, kjer se je vgnezdilo nekaj Švabov.

"Preženi jih, jurišaj," je vpil Filip. "Joco, pridi mi še ti pomagat," je kričal vodnik in se vrgel na tla, ker so pričeli Švabi sekati s tremi mitraljezi v tisto smer. Filip je sklonjen krenil naprej. Silen vihar je nosil nav-liv tako, da so bili v hipu vsi mokri. Vodnik je ravno priganjal svoje borce, da bi znova pregnali Švabe. Šest jih je v primerni razdalji krenilo za njim, ostali so se pa obotavljali, vstajali, napravili par korakov in pri vsakem rafalu dolgo čepeli na njivi.

"Ali bomo samo mi šli?" Filip je prišel od strani ter naglal devet borcev, ki so se obotavljali, da so šli naprej. Na čelu vseh je tekel stari vodnik. Kraj njega se je uvrstil Filip s patrolo. Na njivi, obraščeni s krompirjem, je vodnik naenkrat zakrilil v rokami. Zakričal je z debelim glasom: aaa, nato se obrnil ter padel. Vmes je pa grgal: "Kaj se pa obotavljate, naprej, hitro!" Dobil je rafal v trebuh, zviljal se je v zadnjih vzdihljajih. Kraj njega jo je pa dobil v nogo mlad borec. Filip je s svojo patrolo preskakoval grebene njiv. Šest borcev iz voda mu je sledilo, ostali so pa polegali po mokrih njivah. Skupina Švabov se je počasi pomikala z roba v bližnjo koruzno njivo, od koder je bil hud mitralješki ogenj. Zopet so začeli točiti švabski minometi. Iz roba gozda se je pa oglašil težki minomet prvega bataljona, ki je metal težke mine.

"Tako, tako," so kričali borci, ki so ležali na krompirjevi njivi. Filip se je dvignil ter hitel s patrolo, da prežene skupino Švabov, ki se je začela utrvajati na njivi. V razdalji dve sto metrov so mu sledili borci vodnika, ki je ležal razmesarjen na krompirjevi njivi. Naenkrat se je prijel za levo roko ter se sesedel na tla. Rafal mu je odrgal kos mesa sredi roke.

"To je hudič, te koruzne njive nič ne vidiš naprej," so kričali borci, ko so videli, kako se je sesedel Filip.

"Kaj pa čakate, kaj mislite, da je vsega konec, če me je zadelo v roko? Švabe pregnati iz te njive!" je zakričal ter se dvignil. Borci so šli počasi sklo-

njeno naprej. Filipova patrola je globoko sklonjena tekla čez njive. Tisti hip je pa težka mina padla ravno na tisti konec njive, kjer so bili Švabi. Slišalo se je kričanje in vpitje v nemirnem jeziku. Nato sta padli še dve mini, druga za drugo. "Tako, tako," so kričali borci Filipove patrole, "ne bomo samo mi požirali vaših min, tudi vi jih boste dobili po grbači!" V tem je prišla iz gozda med grmovjem na pomoč še ena četa. Švabi so se že prej umaknili z desne krila, čim so pričele padati mine. Silen vihar je razgalil črne oblake, izza katerih je pokukalo toplo jesensko sonce. V vasi je pa dogoreval velik skedenj. Pod zaščito minometov in topov so se umaknili Švabi tri kilometre nazaj. Levo krilo jim je sledilo ter se ustavilo na njivi nad belo cesto. Ob robovih njiv in po njivah so pa stali vsi premočeni borci, kar kadilo se je iz njih. Prišli so bolničarji in odnesli mrtvega vodnika. Mimo je prišel načelnik štaba ter rekel: "Zopet smo izgubili starega in dobrega borca in ravno na tem kraju je bilo največ namo-gilene te Švabarije. Kaj pa je tebi Filip?"

"I, no, ranjen sem," mu je odvrnil Filip ter mirno kadil cigareto.

"Ne bo posebno hudega, samo nekaj mesa mu je vzelo," je odgovoril medicenec, ki ga je pre-jival.

"Tovariš komandant, kaj bomo pa sedaj počeli, ko je padel naš vodnik," vpraša debel, rdeč borec. "Desetar bo sedaj vaš vodnik. Hej, ti komandir, kar desetarju izroči ta vodi!"

"Kako ste se pa držali," je vprašal nadalje načelnik. "Enkrat smo tekli nazaj, potem je pa prišel Filip in nas prav poš-tono nadrl. Šli smo pa zopet nazaj. Kar precej je bilo vroče, pa čeravno je bila ploha. Kaj hočemo, borba je borba," je de-jal mali desetar.

Na položaj so zopet prinesli v velikih loncih zelja, žgancev, fi-zola, štrukljev in vina. "In ti, si ranjen, Filip?" ga je vprašala začudeno vaška terenka Milena. "Kaj hočeš, vojska je, pa jo dobiš," je odgovoril Filip. "Saj onega starega vodnika je še bolj škoda, ko ga ni več," je dostavil Filip ter se obrnil vstran. Čed-na dekleta so razoglavila hitro delila borem hrano. "Tako, tako," je vpil desetar Riko, "če imaš hrano, se rad vojskuješ, kar naprej!"

Vsi borci so se smejali. Mimo je šel Filip z obvezano roko.

"Poglejte našega Filipa, zopet jo je skupil," se je oglašil borec Lojze, ko je zajemal iz velikega kotla. Vsi borci so zrlji za njim. "Saj ga pošiljajo samo tja, kjer je najbolj vroče. Kaj hočeš, od hudiča je pogumen,"

je rekel konjevoдец, ki je nala-gal bakač na širokega in močnega konja.

"Hej, novice," je kričal bata-ljonski pisar. "Kaj pa je?" so izpraševali borci. "Petnajsta di-vizija je razbila švabski in belo-gardistični bataljon tam na Do-lenjskem."

"To je pa dobra vest," je rekel mitraljezec Rojko. "Ej, čas je, da jim dajo po kljuno za Ja-rovorico, Žužemberk in za vse tisto, ki je bilo tam," je rekel vodnik Truden ostalim.

"Samo v vas ne pustite teh Švabov," so prosila dekleta. "Ko se bodo vračale v vas, naj gredo po kolovozni poti," je dejal komandir prve čete. Na križ-potju je načelnik dal Filipu svo-gega lepega konja, katerega je nato jahal proti vasi.

"Da si jo moral skupiti!" je dejal zdravnik Žiga. "Vodnik Poljanc je mrtev in trije so ran-jeni, za Švabe pa še ne vemo," je rekel načelnik brigade ter o-gledoval vojaško karto, razgr-njeno na križpotju. Sonce je ob-sijalo čedno vas z zadnjimi ve-černimi žarki. Nebo je bilo čisto in jasno. Tam na zapadni strani so se pa kopicili temni oblaki. Bataljona sta bila pri-pravljena za nočni pokret. Tre-tji bataljon je zasledoval umika-joče se Nemce. Šestnajst vaščan-ov se je priključilo bataljonu. Sredi vasi je pa stal vodja pa-trole Filip in pripovedoval vaš-čanom o borbi na desnem krilu.

Terenec so oskrbeli brigado z radijskimi vestmi in z veliko bala sanitetnega materiala. Ve-seli otroci so kriče letali v tro-pah okrog borcev ter se jim obe-šali na roke.

Zvečer je bil miting v vasi. Cela vas je bila skupaj. Po cesti je patroliral zaplenjeni motor. Lepa jesenska noč se je spusti-la na vas. Vso noč so se slišali samo klici straž in patrol, tam za temnimi gozdovi pa so nepre-stano švigale rakete v zrak.

NAZANALO:

Ker nas je že več ljudi napro-silo za naslove jugoslovanskih oblastev v Združenih državah, naj tu navedemo, da naslov ju-goslovanske ambasade se glasi:

Yugoslav Embassy,
1520 — 16th St. N. W.
Washington 2, D. C.

Naslov urada jugoslovanske-ga konzula pa se glasi:

Yugoslav Consulate General,
745 — 5th Avenue,
New York 22, N. Y.

in
Yugoslav Consulate General
188 West Randolph Street
Chicago 2, Illinois

Pišete lahko v slovenskem, srbohrvatskem ali angleškem je-ziku.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

"PROSVETA"

2637 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem...

V slučaju, da je od strani upravnistva kakšna pomota, nas takoj obvestite, da se ista popravi! Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrnč. države in Kanado \$0.50	Za Chicago in okolice je...
1 tednik in... 0.50	1 tednik in... 0.50
2 tednika in... 0.80	2 tednika in... 0.80
3 tednika in... 1.10	3 tednika in... 1.10
4 tednika in... 1.40	4 tednika in... 1.40
5 tednikov in... 1.70	5 tednikov in... 1.70

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$2.20
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Money Order v plačilu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

Prištetje se sme le ene člane in družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enem in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnimo: Vselej kakor hitro kateri teh članov, ki so prištet, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znizati datum za to vrsto naročniku ali pa ustaviti dnevnik.

PROSVETA, SNPJ, 2637 S. Lawdale Ave., Chicago 23, Illinois

Priročeno pošiljam naročnino za list Prosveto vrsto \$

1) Ime... Čl. družine \$t.

Naslov...

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) ... Čl. družine \$t.

3) ... Čl. družine \$t.

4) ... Čl. družine \$t.

5) ... Čl. družine \$t.

Mesto... Družina

Nov naročnik... Star. naročnik

Kadar se preselite, vselej naznanite svoj stari in novi naslov!